

ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 17

Засновано у 2003 році

Рівне – 2017

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 17 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2017. – 283 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

- Волков С.М.** – доктор культурології, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту культурології НАМУ
- Виткалов С.В.** – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ (заступник головного редактора, відповідальний секретар)
- Випих-Гавронська А.** – доктор мистецтвознавства (габілітований), професор, проректор відділу розвитку Академії ім. Я. Длугоша (Польща)
- Петрова І.В.** – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурно-дозвілєвої діяльності КНУКіМ
- Єфіменко А.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина)
- Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із науково-педагогічної та навчально-методичної роботи РДГУ
- Потапчук Т.В.** – доктор педагогічних наук, професор кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу РДГУ
- Круль П.Ф.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри теорії та історії виконавського мистецтва ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»
- Кушнарєнко Н.М.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор із наукової роботи ХДАК
- Постоловський Р.М.** – кандидат історичних наук, професор, ректор РДГУ
- Сабадаш Ю.С.** – доктор культурології, професор кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету
- Стоколос Н.Г.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри релігієзнавства і теології Національного університету „Острозька академія”
- Костюк Л.К.** – кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології і музеєзнавства РДГУ, керівник СНТ «Афіна»
- Швецова-Водка Г.М.** – доктор історичних наук, професор кафедри документальних комунікацій та бібліотечної справи РДГУ
- Яремко-Супрун Н.О.** – доктор мистецтвознавства, професор кафедри музичного фольклору РДГУ

Рецензент:

Гончарова О.М. – доктор культурології, професор Київського національного університету культури і мистецтв

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

Видання зареєстровано ISSN International Centre (Paris, FRANCE):
ISSN 2521-1366 (Online), ISSN 2415-802X (Print)

Видання індексується Google Scholar, РИНЦ (РФ) та Index Copernicus

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 11 від 24.11.2017 р.)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

Розділ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА РЕТРОСПЕКТИВА ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

УДК 2.2-1/9. 2-23

РЕЙМСЬКЕ ЄВАНГЕЛІЄ ЯК ВИЗНАЧНА ПАМ'ЯТКА ОРИГІНАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Даниленко Мирослава Платонівна, викладач; Чумакевич Інна Миколаївна, студентка, Дубенський педагогічний коледж Рівненського державного гуманітарного університету, м. Дубно
miroslava.danilenko@ukr.net

Аналізується Реймське Євангеліє – найдавніша книга часів Київської Русі, де розглядається історія походження цієї пам'ятки, аналізується її місце в руській та французькій культурах доби Середньовіччя. Автори наголошують, що до сьогодні залишається дискусійним питання культурно-історичної приналежності книги, у зв'язку з її переміщенням упродовж майже тисячолітнього існування по різних країнах Європи; лінгвістичною специфікою та російсько-українською спадкоємністю в аспекті духовно-матеріальних здобутків Київської Русі. Зазначається, що ця книга потребує об'єктивного вивчення, і у цьому напрямі раритет може стати основою для науково-культурної інтеграції країн-«претендентів» на нього.

Ключові слова: раритет, Євангеліє, Київська Русь, кирилиця, глаголиця, релігійна література, Середньовіччя.

Постановка проблеми. В епоху європейського Середньовіччя, з її провідною ідеєю теоцентризму, найбільшою популярністю користувалась література релігійного змісту. Першу позицію у цій групі книг посідали Євангелії. Вони містили розповіді про життя, вчення, смерть і воскресіння Ісуса Христа. Це були головні складові Нового заповіту, важлива частина Біблії.

Християнська церква канонізувала чотири Євангелії: від Марка, Луки, Матвія та Івана. Однак, у світі є велика кількість так званих апокрифічних Євангелій, не канонізованих. Багато з них набули значення політичного символу нації: у давнину на них складали присяги королі, а в сучасний період їх використовують під час президентських інавгурацій.

До пам'яток такого плану належить Реймське Євангеліє – книжковий раритет Київської Русі першої пол. XI ст. та одна з духовних реліквій французького народу.

Зважаючи на давність рукопису, його художню та змістову унікальність, багато європейських націй намагались присвоїти цю книгу собі. Проте, з огляду на місце народження Євангелія, можемо підкреслити, що воно належить до культурного спадку України й окремі представники нашого народу про це пам'ятають.

Метою статті є з'ясування місця і ролі Євангелія у духовній спадщині держави-«вітчизни» й окремих тогочасних європейських країн, а також окреслення значення цієї книги у становленні сучасних українських міжкультурних контактів.

Останні дослідження та публікації. В останнє десятиліття вивчення найдавнішої релігійно-літературної пам'ятки Київської Русі доповнило коло наукових інтересів окремих українських дослідників – В. Лисенка, В. Александровича, П. Толочка та Є. Луняка. Проте, їхня увага на книгу була звернена побіжно, в рамках аналізу життєвого шляху і діяльності княжни Анни Ярославни або розгляду найдавніших рукописів Київської Русі. На сьогодні, ґрунтовні праці, що стосуються зазначеного питання, відсутні як на теренах України, так і в країнах зарубіжжя. Тому проблемою постає необхідність здійснення комплексних досліджень Реймського Євангелія, зважаючи на його виняткову позицію у системі української культурно-історичної спадщини.

Виклад матеріалу дослідження. Унікальний рукопис, іменований ще Молитовником княжни Анни, став об'єктом наукових студій на межі XVIII–XIX ст. Його досліджували переважно представники славістичного напрямку: чех В. Ганка, словенець Є. Копітар, поляки Л. Ястржембський і Я. Лось, хорват В. Ягіч, росіяни О. Востоков та О. Тургенев. Мову Реймського Євангелія вивчали П. Раковський-Білярський та О. Соболевський.

Порівняно з вище вказаним періодом, XX ст. відзначилось «затишшям» у вивчення цієї пам'ятки. Лише поодинокі російсько-українські дослідження лінгвістично-історичного характеру, зокрема праці Л. Жуковської, П. Курінного та І. Вергун, доводили її києворуське походження.

У чому ж полягає цінність цього рукопису для України і світу та які таємниці він у собі приховує?

Загалом, назва визначної книжкової пам'ятки – Реймське Євангеліє – закріпилась за нею через її уже майже 200-літнє перебування у міській бібліотеці французького м. Реймс, яке з часів Середньовіччя відоме як центр коронації монархів цієї держави [4; 1]. За період свого існування книга зазнала багатьох змістових змін та численних переміщень з одних культурних центрів до інших. Є відомості, що рукопис «мігрував» з Франції до Чехії; звідси – у Візантію, а з її столиці Константинополя – до Італії, і лише згодом повернувся до Реймса.

Реймське Євангеліє – найдавніша києворуська пам'ятка, що знаходилась в бібліотеці Ярослава Мудрого, заснованої 1037 р. при Софії Київській. Потрапила вона до Франції з донькою вище згаданого князя – Анною. Приблизно у 1049-1051 рр. княжна була одруженою з французьким королем Анрі IV [3; 26]. До посагу дочки батько додав чималу книгозбірню, в складі якої був особистий молитовник Анни Ярославни, виготовлений на замовлення князя. Складався він зі 160 пергаментних аркушів із кириличним текстом, розміром 23x17,5 см.

Датування та походження пам'ятки було предметом численних наукових полемік: одні дослідники підтримували версію болгарської або сербської генези Реймського Євангелія, інші зупинялись на «руській» теорії. Окрім того, В. Лисенко підкреслював, що словниковий ряд та переважання у художньому оформленні книги геральдичних барв Київської Русі, а згодом і козацької України – синьої, жовтої, малинової, слугують підтвердженням її вітчизняного походження [2; 95].

Один із давніх київських переказів засвідчував, що дана оригінальна пам'ятка релігійної літератури освячена у першому на Русі Спасо-Преображенському храмі, заснованому ще в 955 р. княгинею Ольгою у Межигір'ї над Дніпром.

Проблема приналежності рукопису вітчизняній історії окреслилась також при аналізі його другої частини, що нараховувала 32 аркуші, написані глаголицею. Помітно, що створена вона була пізніше, за окремими даними – у Празі (Чехія).

Глаголична частина книги була своєрідним продовженням кириличної. Вона доводить євангельські оповідання до логічного завершення – розп'яття та воскресіння Христа. Тут також відзначено найважливіші дні богослужінь, коли потрібно читати відповідні уривки з Нового заповіту: від Вербної неділі до Благовіщення.

Повертаючись до «першовласниці» Реймського Євангелія, слід підкреслити, що священна книга мала стати духовною підтримкою княжни у чужій країні, але в силу культурно-історичних обставин вона перетворилась на так зване «Коронаційне письмо» Французької держави. Усі її королі (аж до Людовика XIV) склали присягу на цій релігійній пам'ятці.

Загалом, у ті часи Київська Русь була однією з наймогутніших і найрозвинутіших європейських країн. Князівська влада дбала про культурний розвиток своєї держави. Представники привілейованих класів суспільства відзначались високим рівнем освіченості. Не тільки духовенство (як це було у Європі), а й бояри, військові дружинники, купці та ремісники були письменними. Князівські сини та доньки знали по декілька мов (обов'язково – старогрецьку та латину), добре орієнтувались в тогочасній літературі (переважно, релігійного характеру), філософії, історії, математиці та інших науках. Окремі з них залишили власні оригінальні твори.

Київська Русь користувалась великим авторитетом на міжнародній політичній арені, тому численні європейські володарі, з метою встановлення міцних дипломатичних відносин, прагнули укласти династичні шлюби з нащадками руських князів. Останні теж вбачали у цьому аспекті різні економічні та політичні вигоди для своєї держави. Прикладом таких взаємовигідних двосторонніх угод був і шлюб Анни Ярославни та Анрі IV.

В історичній літературі згадується лист руської княжни, уже французької королеви, до батька, де вона зазначає, що потрапила у варварську, відірвану від цивілізації, країну, і будь-які її пропозиції щодо покращення ситуації сприймаються оточенням з острахом через їхню неосвіченість та надмірний містицизм [1; 1].

На думку П. Толочка, власне, і Реймське Євангеліє зайняло чільне місце серед культурних надбань середньовічної Франції тільки завдяки своїй «дорогоцінній оправі», а не духовному змісту [7; 1]. Неписьменний король та його двірське оточення не зуміли справедливо оцінити вагу цієї книги у цивілізаційному розвитку тогочасного суспільства.

У свою чергу, значна частина населення Київської Русі з особливою пошаною ставилась до книг. Їхня цінність виражалась як у прямому, так і в переносному значенні. З одного боку, вони акумулювали соціальний досвід, і у цьому полягало їхнє велике значення для культурного буття народу, а з іншого – сам процес виготовлення книг був не тільки дороговартісним, а й нагадував сакральний акт. На створення одного примірника пергаментного рукопису використовували шкіри цілого стада телят, піддаючи цей

матеріал складній попередній обробці. Потім книжники декілька років, із щоденними молитвами-проханнями божого благословення на здійснення «святої» справи, вимальовували (відповідно до суворо визначеного канону) літери тексту і прикрашали його мініатюрами. Готова книга зшивалась, оздоблювалась обкладинкою з дорогоцінних металів і коштовного каміння та освячувалась.

Києворуське «благовоління» перед книгами відобразилось у заснуванні знаменитої бібліотеки при Софії Київській, яка нараховувала чималу кількість примірників різноманітної літератури та одночасно виконувала функції музею, архіву й осередку літописання [6].

До того ж, не лише княжна Анна взяла з собою на чужину «книжковий» посаг, серед якого збережене до наших днів Реймське Євангеліє. Аналогічні подарунки отримали і її сестри – Єлизавета й Анастасія. Освічені доньки Ярослава Мудрого зробили вагомий вплив на політичний та культурний розвиток тих європейських держав, у яких вони правили нарівні зі своїми чоловіками, вивісивши їх на рівень авторитетних тодішніх країн.

Потрібно зазначити, що тривалий період часу на українських теренах були відсутні будь-які інформаційні матеріали, які стосувались б вище згаданого унікального рукопису. Справжній науково-дискусійний бум навколо цієї пам'ятки розпочався у 1975 р. Саме тоді у Москві організовано виставку, присвячену 50-річчю радянсько-французьких відносин. У переліку експонатів числилось і Реймське Євангеліє, що відразу зацікавило деяких вітчизняних славістів.

Як уже зазначалось, до наших днів великою проблемою залишається питання культурної приналежності пам'ятки. Кожен з європейських народів, історія якого хоча б на певний крок наближала до Євангелія, намагається зробити його «своїм». Найчастіше, унікальний книжковий раритет згадується у контексті культурної спадщини Франції.

Прагнення «долучити» рукопис до надбань свого історичного минулого має російська наукова спільнота, що є не випадковим. Історіографія цієї держави завжди розглядала Київську Русь у рамках загальноросійської історії, хоча наші, вітчизняні, дослідники, на основі численних фактів, доводили спадкоємність її досягнень корінному народові, який жив і творив на цій території протягом тисячоліть, тобто, українському. Отож, дана проблема є відкритою, і потребує об'єктивного і толерантного вирішення.

До сьогодні вціліло 32 сторінки пам'ятки. У 2009 р. у Франції уперше здійснено її передрук. Наступного року, за ініціативи й меценатської діяльності українців з канадської діаспори, книга, крім французької, перевидавалась ще українською та англійською мовами. Український переклад забезпечили о. Рафаїл Турконяк та Іван Лучук. У результаті здійсненого проекту багато зацікавлених осіб отримали нагоду ознайомитись з текстом даного рукопису.

Варто зазначити, що цьогож року керівництво Національного заповідника «Софія Київська» анонсувало ідею створення ідентичної копії найдавнішої книги часів Київської Русі, яка дійшла до наших днів. Крім того, деякі представники музейної та творчої еліти України висловлюються про її реституцію (повернення) на історичну Батьківщину.

Висновки. Отож, Реймське Євангеліє – найдавніша раритетна пам'ятка оригінальної літератури Київської Русі, яка приховує у собі багато таємниць, що стосуються не тільки духовного життя історичної «Батьківщини», а й культурного розвитку деяких тогочасних європейських держав, з якими пов'язувала її минувшина. Незважаючи на наявність численних науково-популярних розвідок та публікацій про цей унікальний рукопис, він усе ще характеризується безліччю «білих» плям, які можуть стати основою подальших серйозних досліджень різного напрямку. Попри дискусії, котрі точаться у наукових колах, стосовно приналежності Реймського Євангелія, книга має усі шанси отримати статус міжкультурного «об'єднувача» як окремих слов'янських, так і європейських народів. На думку вітчизняних експертів, згаданий києворуський раритет підтверджує давній позитивний культурний імідж України у світовому співтоваристві та слугує підґрунтям для встановлення її особливих наукових і цивілізаційних відносин з Францією. Однак, діяльність у напрямку популяризації Євангелія та його ґрунтового дослідження має стати спільним завданням для творчої, інтелектуальної та владної української еліти, а не справою окремих ентузіастів.

Список використаної літератури

1. **Видатні жінки України.** Анна Ярославна – королева Франції [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://sju.org.ua/famous>
2. **Лисенко В.** Київські книги тисячу років тому / В. Лисенко // Анна Київська та Реймське Євангеліє. – Київ, 2011.
3. **Луняк Є.** Анна Руська – королева Франції в світлі історичних джерел / Є. Луняк. – Київ–Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2010. – 99 с.

4. *Пуряєва Н.* Реймс – колиска французького християнства [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://pilgrimage.in.ua>
5. *Реймське Євангеліє Анни Ярославівни.* Александрович В. С. Львів: Вид-во «МС», 2010. – 200 с.
6. *Солонська Н. Г.* Давньоруська бібліотека як поліфункціональна система та як утворення в системі культури Київської Русі / Н. Г. Солонська // Культура народів Причорномор'я. – 2005. – № 60. Т. 1. – С. 9–19.
7. *Толочко О. П.* Реймське Євангеліє [Електронний ресурс] // – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Rejmske_jevanheliie

References

1. *Vydatni zhinky Ukrainy.* Anna Yaroslavna – koroleva Franciyi [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://sju.org.ua/famous>
2. *Lysenko V.* Anna Kyivska ta Rejmske Yevangeliye / Valerij Lysenko // Kyivski knygy tysyachu rokiv tomu. – Kyiv, 2011.
3. *Lunyak Ye.* Anna Ruska – koroleva Franciyi v svitli istorychnyx dzherel. – Kyiv–Nizhyn: Vydavecz PP Lysenko M.M., 2010. – 99 s.
4. *Puryayeva N.* Rejms – kolyska francuzkogo xrystyianstva [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: <http://pilgrimage.in.ua>
5. *Reymske Yevanheliye Anny Yaroslavivny.* Aleksandrovyh V. S. Lviv: Vydavnytstvo «MS», 2010 – 200 s.
6. *Solonska N. H.* Davnoruska biblioteka yak polifunktsionalna systema ta yak utvorennia v systemi kultury Kyivskoyi Rusi / N. H. Solonska // Kultura narodov Prychernomor'ya. – 2005. – #60, T.1. – S. 9–19.
7. *Tolochko O. P.* Rejmske Yevangeliye [Elektronnyj resurs] // Rezhym dostupu: http://www.history.org.ua/?termin=Rejmske_jevanheliie

THE REIMS GOSPEL AS A PROMINENT BOOK OF ORIGINAL LITERATURE OF KYIVSKA RUS

Miroslava Danilenko, teacher; **Inna Chumakevich**, student of the Dubno college of the Rovno State Humanitarian University, Dubno

The article highlights information about the Reims Gospel – the most ancient book of the times of Kyivska Rus, which has survived to this day. It examines the history of the origin of this manuscript, analyzes its place in the Russian and French cultures of the Middle Ages.

The authors emphasize, that until now the issue of the cultural and historical affiliation of the book is still debatable, in connection with its movement, for almost a thousand years of existence, in different European countries; linguistic specificity and Russian-Ukrainian continuity in the aspect of the spiritual and material achievements of Kyivska Rus.

In the end, it is noted that in the future the Reims Gospel needs an objective and varied study, and in this direction this rarity can become the basis for the scientific and cultural integration of the «applicant» countries.

Key words: rarity, Gospel, Kievka Rus, Cyrillic, Glagolitic, religious literature, Middle Ages.

UDC 2.2-1/9. 2-23

THE REIMS GOSPEL AS A PROMINENT BOOK OF ORIGINAL LITERATURE OF KYIVSKA RUS

Danilenko Myroslava, teacher; **Chumakevich Inna**, student of the Dubno college of the Rovno State Humanitarian University, Dubno

The aim of our article is to find out the place and role of the Reims Gospel in the spiritual heritage of the «fatherland» (Kyivska Rus) and certain contemporary European countries, as well as outline the meaning of this book in establishing modern Ukrainian intercultural contacts.

Research methodology. 6 major publications on the subject (scientific articles, online articles and research about the Reims Gospel and queen Anna) were reviewed. Other information are taken from other publications, that provide information on the ancient original literary memos of the Kyivska Rus.

Results. It was found that the Reims Gospel is the most ancient book of the times of Kyivska Rus, which has survived to this day.

The authors noted that, in the modern period, scientists argue about the cultural and historical affiliation of this book, since for almost 1000 years of its existence, it was transported across different European countries and was supplemented by text variants of different origins.

It was finally stated that the Reims Gospel could be the basis for the scientific cooperation of these countries in the direction of its objective and comprehensive study. In addition, this rare monument should contribute to the formation of promising cultural relations, in particular between Ukraine and France.

Novelty. An attempt to show the value of the book rarity of Kyivska Rus – the Reims Gospel in the intercultural space of the epoch of the Middle Ages and in the modern period.

The practical significance. The materials presented in the article can be used for a detailed study of the original literature of the era of Kyivska Rus, and can also be used in the analysis of the phenomenon of intercultural European contacts of the Middle Ages.

Key words: rarity, Gospel, Kievskia Rus, Cyrillic, Glagolitic, religious literature, Middle Ages.

Надійшла до редакції 10.11.2017 р.

УДК 008+94(4)+378 (37.01)

РЕМІНІСЦЕНЦІЯ АНТИЧНО-ГУМАНІСТИЧНОГО ЗНАННЯ ЕПОХИ ПРОСВІТНИЦТВА

Дульська Оксана Володимирівна, пошукувач,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
dulskay@meta.ua

Стаття присвячена дослідженню ремінісценції або відтворення окремих аспектів античних традицій у системі західноєвропейської вищої освіти епохи Просвітництва. Проаналізовано особливості філософсько-світоглядних антично-гуманістичних трансформацій визначеного періоду. Визначено ключові тенденції розвитку гуманітарно-природничих знань і особливості їх викладання в університетах. Виявлено, що ремінісценція антично-гуманістичної спадщини у епоху Просвітництва відіграла велику роль у розвитку європейської вищої освіти.

Ключові слова: епоха Просвітництва, ремінісценція антично-гуманістичного знання, вища освіта, енциклопедія, критичний метод, емпіричне знання.

Постановка проблеми, її актуальність полягає в тому, що в сучасних умовах євроінтеграції вищої школи важливо ремінізувати втрачені класичні зразки європейського стандарту освіти, впроваджені ще у школах Київської Русі у вигляді візантійського варіанту освіти та західноєвропейського стандарту в національній системі вищої освіти. Тому актуально з позиції системного методу культурологічних досліджень проаналізувати трансформацію гуманістично-природничих знань епох, що відродились у сучасній системі Болонської освіти вищої школи України.

Останні дослідження та публікації. Окремі філософсько-світоглядні аспекти епохи Просвітництва та його діячів, таких як Я. А. Коменський, Д. Дідро, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Кант, розкрито у працях таких учених, як В. Віндельбанд [1], Т. Длугач [4], В. Луков [11], О. Огурцов [13], В. Родачін [16], В. Каплун [8], В. Ханчич [18], А. Гулига [2], В. Кузнецов [10]. Загальні етико-естетичні та літературознавчі аспекти епохи Просвітництва висвітлено у дослідженнях Б. Манделя [12] й О. Пустовіта [15]; історико-педагогічні особливості становлення освіти і науки у окреслений період досліджували М. Левківський [6] та О. Дубасенюк [6], М. Кіян [9]; змістовно-дидактичні особливості розвитку вищої освіти стали предметом спеціального дослідження О. Ольховської [14] й В. Родачіна [16]. Особливу увагу приділено філософським працям мислителів доби Просвітництва І. Канта [7], Ж.-Ж. Руссо [18], у яких вони висвітлили своє ставлення до освіти особистості та просвітництва як цивілізаційного процесу. У статті використано й інтернет-ресурси [5], стосовно світоглядно-педагогічної спадщини французького просвітника Ж.-Ж. Руссо.

Як бачимо, наявні дослідження вітчизняної історіографії лише в деякій мірі розкривають особливості розвитку університетської освіти, закладені ще в античний період. Аналіз історіографії засвідчив, що окремого дослідження в галузі культурології з обраної проблеми не існує. Тому актуально узагальнити історико-культурологічний досвід упровадження та реалізацію європейського стандарту освіти в українську вищу, збереженого та оновленого епохою Просвітництва, епохою розуму, критичного мислення, емпіричного наукового знання, що і досі залишаються пріоритетними як у науці, так і освіті.

Мета дослідження полягає у цілісному синтезі суміжних культурологічних знань екзистенційного гуманізму, збережених вищою школою епохи Просвітництва на основі історіографії.

Виклад основного матеріалу дослідження. XVIII ст. увійшло в історію європейської культури як епоха Просвітництва, тобто формування нових підвалин знання на основі нових відкриттів, наукових експериментів знань про світобудову, закони метафізики, природи, фізики, математики, механіки, медицини та інших складових світобудови й світобачення. В той період відбувається переосмислення попередніх надбань у світі теолого-філософських взагалі та схоластичних, догматичних, міфологічних, аскетичних зокрема. В цьому плані дану тезу підтверджує О. Пустовіт, наголошуючи, що провідною категорією того часу була ідея розуму, що виражала ідеальні природні закономірності розвитку, виступала «вищим началом у ставленні до індивідуальних особливостей людини і «живої різноманітності життя» суспільства [15; 170].

ЗМІСТ

<i>Постоловський Р. М.</i> Вітальне слово	3
<i>Виткалов С. В.</i> Вища школа і сучасні реалії України	4

Розділ I. ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА РЕТРОСПЕКТИВА ЛЮДСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

<i>Даниленко М. П., Чумакевич І. М.</i> Реймське Євангеліє як визначальна пам'ятка оригінальної літератури Київської Русі	6
<i>Дульська О. В.</i> Ремінісценція антично-гуманістичного знання епохи Просвітництва	10
<i>Завальнюк Х. В.</i> Специфіка підготовки диригента-регента до богослужбового хорового виконавства на Прикарпатті	15
<i>Горбатова Н. О.</i> Дуальна форма хореографічної освіти в Україні	20
<i>Бичковська Ж. О.</i> Генеза вокального музикування в Україні	25
<i>Зваричук Ж. Й.</i> Формування традиції богослужбового хорового виконавства Станиславова кінця ХІХ – початку ХХ століття	30
<i>Чернета Т. О., Овчарова С. В.</i> Бандура у Дніпропетровській філармонії : історія і сучасність	35
<i>Черняк Г. П., Шеремета Х. Р.</i> Постать М. Пимоненка в українському мистецтві останньої чверті ХІХ – початку ХХ століття	40
<i>Синько Г. П.</i> Монументальна спадщина Івана Кавалерідзе у світовому культурному контексті	43
<i>Іваниш А. І.</i> Тенденції декору в народному одязі гуцулів Закарпаття міжвоєнного періоду ХХ ст. : різновиди, композиційні прийоми в оздобленні	49
<i>Шолудько Н. Г., Хіміна К. О.</i> Асоціація українських письменників і вітчизняний літературний процес	55

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Яковлев О. В.</i> Синергетична парадигма саморозвитку культурного континууму України	61
<i>Соловйов В. А.</i> Науково-методичні підходи до вивчення хорового виконавства ХХ століття	65
<i>Бєдакова С. В.</i> Методологічні підходи до пізнання музичного твору в контексті музичного виконавства як фактор громадянського виховання майбутніх учителів музичного мистецтва	70
<i>Свірідовська Л. М.</i> Особливості стилістики української фортепіанної музики першої третини ХХ століття як чинник виховання громадянськості майбутніх учителів музичного мистецтва	75
<i>Грінберг Л. Ф.</i> Українська мова у картині світу Пантелеймона Олександровича Куліша (1819–1897 рр.)	79

<i>Шевченко В. В., Добронравова С. А.</i> Індивідуальний виконавський стиль диригента –хормейстера як теоретична проблема.....	87
<i>Борисенко Ю. С.</i> Соціокультурна анімація як різновид дозвіллевої діяльності скансенів України	91
<i>Красовський С. О.</i> Культурологічна концептуалізація поняття міжнародного туризму : постановка проблеми	97
<i>Майборода Р. В.</i> Сутність парадигми професійної мобільності	101
<i>Рибчинська О. В.</i> Культурна антиномія «село–місто» в уявленнях студентської молоді	107
<i>Перець А.</i> Історіографія досліджень молодіжного дозвілля останнього десятиліття ХХ – початку ХХІ століття	112
<i>Панюк Т. П.</i> Формування людського капіталу під впливом соціальної відповідальності бізнесу	117

Розділ III. КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПАРАДИГМА УКРАЇНИ В РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Щербань А. Л.</i> Семантика кольору в декорі давніх глиняних виробів Дніпровського Лівобережжя	123
<i>Дзюба О. А, Кдирова І. О.</i> Філософська тематика в художньому просторі камерно-вокальних творів Ф. Ліста	128
<i>Дзюба О. А.</i> Балада «Донька рибалки» у контексті камерно-вокальної творчості Ф. Ліста	134
<i>Фурдичко А. О.</i> Фольклоризм у репертуарі сучасних українських симфонічних оркестрів	140
<i>Шиленко Л. А.</i> Сценічні втілення романтичної опери-драми В. Кирейка «У неділю рано...»	148
<i>Сорока В. О.</i> Особливості перекладення барокової музики для класичної гітари (на прикладі прелюдії з віолончельної сюїти №1 Й. С. Баха)	153
<i>Гумен Г. О.</i> Мирослав Скорик «Карпатська рапсодія» : порівняльний аналіз перекладень	158
<i>Захарчук В. І.</i> Національний колорит української сучасної хорової музики	163
<i>Грек В. А.</i> Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії	168
<i>Луць С. В.</i> Колекціонування творів ювелірного мистецтва : специфіка утворення зібрань	172
<i>Кисельова К. О.</i> Види трансформацій поверхні матеріалів в сучасних тенденціях моди	177
<i>Смоляр О. В.</i> Монументально-декоративне мистецтво в дизайні інтер'єрів готелю «Славутич» м. Києва	183
<i>Пономаренко Ю. В.</i> Арт-терапія та ескапізм як стратегії культуротворчості	189
<i>Костюк Л. К.</i> Галерея європейського живопису «Євро-Арт» як сучасна платформа культурно-мистецького середовища міста.....	195
<i>Велінець Б.</i> Фестивальний рух як чинник культурно-мистецького простору Рівненщини	198
<i>Костюк Л. К., Воят І. О.</i> Пам'ятки сакральної архітектури Дубна у контексті культурної спадщини України	203

Розділ IV ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Хлисту́н О. С.</i> Феномен методики акторського тренінгу Тадаші Сузукі	209
<i>Крись А. І.</i> Компоненти методики навчання спортивним бальним танцям : почути – побачити – виконати	217
<i>Мелешук Л. В., Казначеева Л. М.</i> Роль невербальної комунікації у педагогічному спілкуванні	222
<i>Абрамович О. О.</i> Роль особистості викладача ВНЗ у формуванні загальнокультурних і професійних компетенцій майбутніх фахівців	226
<i>Гусакова Н. М., Штефюк В. Д.</i> Педагогічна культура викладача ВНЗ як складова професійного спілкування зі студентами	229
<i>Брюханова Г. В., Лежнев О. О.</i> Проблеми формування змісту і методики викладання навчальних дизайнерських дисциплін у вищій школі	234
<i>Филипчук М. С.</i> Особливості навчально-виховної роботи в аматорському естрадному оркестрі	238
<i>Михайлюк Х. О., Черсак О. М.</i> Використання мелодичних та гармонічних розспівок у вокальному ансамблі	243
<i>Обух Л. В.</i> Роль тренінгів та майстер-класів у розвитку психофізіологічної свободи студентів-співаків	250
<i>Дріневська В. С.</i> Методичні аспекти підготовки фахівців із народного хорового співу в системі закладів вищої освіти України	254
<i>Кушнір К. В.</i> Роль сучасних музично-комп'ютерних технологій у фаховій підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва	259
<i>Кобрин Н. В.</i> Історичні, життєтворчі й мотиваційні засади викладання української музики в системі ССМШ	263
<i>Тадля О. М.</i> Миколайович Менеджмент соціокультурної діяльності : інноваційний підхід та креативні технології освіти	270

CONTENTS

<i>Postolovskiy R.</i> Congratulatory word	3
<i>Vitkalov S.</i> Higher school and modern realities of Ukraine	4

Part I. HISTORICAL AND CULTURAL RETROSPECTIVE OF HUMAN CREATIVITY

<i>Danilenko M., Chumakevich I.</i> The Reims Gospel as a prominent book of original literature of Kyivska Rus	6
<i>Dulska O.</i> Reminiscence Of Antique Humanistic Knowledge of the enlightenment	10
<i>Zavalniuk K.</i> Specific training of preparation of the conductor-regent to the liturgical chorus performance at the Carpathian	15
<i>Gorbatova N.</i> Dual form of choreographic education in Ukraine	20
<i>Bychkovska Z.</i> Genesis of vocal music in Ukraine	25
<i>Zvarychuk Z.</i> The formation of the liturgical tradition of the choir performance in Stanislaviv (now ivano-frankivsk) in the late 19th – early 20th century	30
<i>Cherneta T., Ovcharova S.</i> Bandura in the Dnipropetrovsk philharmonic : history and modernity	35
<i>Chernyak A., Sheremeta K.</i> Figure of N. Pymonenko in the ukrainian art of the last quarter of the XIX – the beginning of the XX th century	40
<i>Synko G.</i> Monumental heritage of Ivan Cavaleridze in the world cultural context	43
<i>Ivanysh A.</i> General trends in hutsul folk clothes décor in Transcarpathia during the 20th century interwar period: varieties, compositional techniques in decoration	49
<i>Sholudko N., Khimina K.</i> Association of Ukrainian writers and domestic literary process	55

Part II. THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT OF CULTURAL ACTIVITY

<i>Yakovlev O.</i> Synergetic paradigm of self-development of cultural continuum of Ukraine	61
<i>Soloviov V.</i> Scientific methodological approaches in the XX century choral performance teaching	65
<i>Bedakova S.</i> Methodological approaches to the cognition of musical work in the context of musical performance as a factor of civil education of future musical art teachers	70
<i>Sviridovskaya L.</i> Features of ukrainian piano music stylistics of the first third of the XX century as a factor of education of civil consciousness of future musical art teachers	75
<i>Grinberg L.</i> The Ukrainian language in the world view of Panteleimon Oleksandrovych Kulish (1819–1897)	79
<i>Shevchenko V., Dobronravova S.</i> Military-patriotic education of the Ukrainian youth in modern conditions	87
<i>Borysenko Y.</i> Skansens of Ukraine as an institution of animation character	91
<i>Krasovskyi S.</i> Cultural conceptualization of notion of international tourism: problem statement	97
<i>Maiboroda R.</i> The essence of the professional mobility paradigm	101
<i>Rybchyns'ka O.</i> Cultural antinomy «village – city» in the perception of young students	107
<i>Perets A.</i> Historiography of research of youth leisure of the last decade	

of the XX - beginning of the XXI century	112
<i>Panyuk T.</i> The formation of human capital under the influence of social responsibility of business	117

Part III. PEDAGOGICAL PROBLEMS OF MODERN HIGH SCHOOL

<i>Shcherban A.</i> Semantics of color in decoration of ancient clay products of left-Bank Bnieper	123
<i>Dzyuba O., Kdyrova I.</i> Philosophical themes in the art space in a chamber-vocal music of F. Liszt	128
<i>Dzyuba O.</i> Ballada «Daughter of the fisher» in the context of F. List chamber-vocal art	134
<i>Furdichko A. O.</i> Folklorism in the repertoire of the modern ukrainian symphony orchestras	140
<i>Shylenko L.</i> Stage embodiments of V. Kyrejko's dramatic opera «On sunday morning...»	148
<i>Soroka V.</i> Particularities of the arrangements of baroque music that are tailored to the characteristics of the today's classical guitar. (with the example of the prelude from cello suite no. 1 by J. S. Bach)	153
<i>Gumen G.</i> Myroslav Skoryk «Carpathian rhapsody» : a comparative analysis of arrangements	158
<i>Zaharchuk V.</i> National coloring of Ukrainian contemporary choral music	163
<i>Grek V.</i> The interpretation of folk dance by means of modern choreography	168
<i>Luts S.</i> Collections of creatives jewelry art : aspects of formation collections	172
<i>Kyselova K.</i> Surface transformation techniques of materials in modern fashion trends	177
<i>Smolyar O.</i> Monumental and decorative art in the interior design of the hotel «Slavutich» Kyiv	183
<i>Ponomarenko Y.</i> Art therapy and escapism as a strategy of cultural creation	189
<i>Kostiuk L.</i> European painting gallery Euro-Art as a modern platform of cultural and artistic city surrounding	195
<i>Velinets B.</i> Festival movement as a part of cultural and musical space of equation	198
<i>Kostiuk L., Voyat I.</i> Dubno sacral architecture monuments in the aspect of Ukrainian cultural heritage.....	203

Part IV. CULTURAL AND ARTISTIC PARADIGM OF UKRAINE IN THE DIVERSITY OF MANIFESTATIONS

<i>Khlystun O.</i> Phenomenon of actor training methods Tadashi Suzuki	209
<i>Kris A.</i> Some components of training methods of sport ballroom dancing : hear – watch-done	217
<i>Meleschuk L., Kaznacheieva L.</i> The role of nonverbal communication in pedagogical intercourse	222
<i>Abramovych O.</i> The role of the university teacher in shaping of general cultural and professional competences of future specialist	226
<i>Gusakova N., Stefyuk V.</i> Pedagogical culture of universitu teacher as a component of his professional communication with students	229
<i>Bruchanova G., Lezhnev O.</i> Problems formation of the content and methodology of teaching design disciplines in higher education	234

<i>Fylypchuk M.</i> Features Of Educational And Educational Work In The Amaturian Extraordinary Orchestra	238
<i>Mykhailiuk K., Chersak O.</i> The use of melodious and harmonic exercises is in vocal band	243
<i>Obukh L.</i> The role of training courses and master classes in the development of student singers psychophysiological freedom	250
<i>Drinevska V.</i> As for the questions of methodical aspects of folk choral singing specialists' trainin in the system of higher education institutions of Ukraine	254
<i>Kushnir K.</i> The role of modern musical-computer technologies in the professional training of the future teacher musical art	259
<i>Kobryn N.</i> Historical, vital-meaning and motivational basis of teaching of ukrainian music at secondary special music schools system SSMI	263
<i>Tadlya O.</i> Management of socio-cultural activity: innovative approach and creative educational technologies	270

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

АЛЬМАНАХ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА «АФІНА» КАФЕДРИ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА
МУЗЕЄЗНАВСТВА РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

ВИПУСК 17

Наукове редагування і коректура – *проф. Виткалов В.Г.*
Упорядкування, верстка та макет – *доц. Виткалов С.В., Федорук Л.М.*
Відповідальний за випуск – *Виткалов В.Г.*

Підписано до друку 24.11.2017. Замовлення № 201/1.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 37.6. Наклад 100 прим.

Адреса редакції: м. Рівне, вул. С.Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. 0 (362) 63-42-62

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 17 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2017. – 283 с.

*Свідотство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р.
Зареєстрованого Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

ISBN 978-966-8424-77-9

**ББК 71.0
УДК 08:168.522**

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12